

Armoede en financiële instabiliteit gaan ten koste van het denkvermogen en impulscontrole

Artikel: Gennetian, L. A., & Shafir, E. (2015). The persistence of poverty in the context of financial instability: A behavioral perspective. *Journal of Policy Analysis and Management*, 34, 904–936. <http://psycnet.apa.org/record/2015-42761-011>

Het artikel in het kort

De onderzoekers zetten op een rij wat bekend is over de relatie tussen armoede, financiële instabiliteit, cognitieve capaciteiten (denkvermogen) en gedrag. Ze laten zien dat armoede en financiële instabiliteit veel vergen van de cognitieve capaciteiten van mensen. Daardoor blijft er minder ruimte in hun hoofd over voor andere zaken. Armoede leidt ertoe dat mensen minder goed kunnen redeneren, hun impulsen minder kunnen beheersen en minder aandacht hebben voor de lange termijn. Dat zorgt ervoor dat mensen – als ze eenmaal in zo'n situatie zitten – er weer erg moeilijk uitkomen. De onderzoekers doen een aantal aanbevelingen om de effectiviteit van interventies voor bestrijding van armoede te verbeteren.

Achtergrond

Armoede is in de Verenigde Staten een groot probleem. En armoede gaat vaak gepaard met wisselende inkomsten en financiële instabiliteit. Er zijn in het verleden talloze interventies ontwikkeld om arme mensen te helpen. Die hebben minder effect gehad dan mocht worden verwacht. Veel van dergelijke interventies gaan ervan uit dat mensen arm zijn door gebrek aan onderwijs, vaardigheden en werkervaring. Investeren in menselijk kapitaal zou er dan toe leiden dat mensen in staat zijn om voldoende inkomen te genereren. Anderen gaan ervan uit dat mensen arm zijn en blijven, vanwege hun achtergrond, cultuur en/of opvoeding. Als gevolg daarvan zouden ze slechte keuzes maken. De onderzoekers willen laten zien dat armoede zélf de oorzaak is van contraproductief gedrag. Als mensen langdurig onder druk staan om hun huishoudboekje op orde te brengen, levert dit zoveel stress op dat dit ten koste gaat van hun cognitieve capaciteiten en zelfcontrole, wat tot suboptimale beslissingen kan leiden, betogen de auteurs.

Het onderzoek

De auteurs zetten een groot aantal onderzoeken op een rij naar armoede, schaarste, financiële instabiliteit en financieel gedrag. Ze kijken naar praktijkvoorbeelden van interventies die bedoeld zijn om armoede te bestrijden en doen op basis van gedragsinzichten suggesties voor het vergroten van de effectiviteit.

De resultaten

Armoede en financiële instabiliteit

Uit statistieken blijkt dat arme gezinnen met kinderen twee keer zo vaak te maken hebben met inkomensschokken dan anderen. Seizoensarbeid, ontslag en flexibele contracten komen veel meer voor bij mensen met een laag inkomen. Van deze groep heeft ook 70% geen

spaargeld. Daar komt bij dat schokken bij deze groep harder aankomen; omdat ze weinig of geen niet-essentiële uitgaven doen, valt er weinig te bezuinigen. Bij een onverwachte tegenvaller hebben ze daarom onmiddellijk een probleem. Dit betekent dat armoede en financiële instabiliteit vaak hand in hand gaan.

De gevolgen voor gedrag

Armoede en financiële instabiliteit vergen veel van de cognitieve capaciteiten van mensen. Psychologen noemen dit *cognitieve belasting*. Mensen hebben dan al hun aandacht nodig om de eindjes aan elkaar te knopen en om te gaan met financiële tegenvallers. Daar komt bij dat mensen die in armoede leven vaak te maken hebben met meer drukte, onveiligheid en lawaai in hun leefomgeving. Cognitieve belasting gaat ten koste van belangrijke hersenfuncties als aandacht, logisch redeneren en impulscontrole.

Uit onderzoek blijkt dat arme mensen even goed presteren op cognitieve taken in normale omstandigheden (bijvoorbeeld wanneer je de auto moet laten repareren als je hier geld voor hebt). Maar in moeilijke omstandigheden (bijvoorbeeld als je de auto moet laten repareren als je eigenlijk geen geld hebt) presteren ze aanzienlijk slechter. Het verschil in prestatie komt overeen met ongeveer 13 IQ-punten.

Ook blijkt dat mentale schaarste gepaard gaat met minder zelfcontrole. Als je al je aandacht nodig hebt om de eindjes aan elkaar te knopen, blijft er minder aandacht over om je impulsen te onderdrukken. Ter illustratie van hoe dit werkt halen de onderzoekers het volgende voorbeeld aan: mensen die op dieet zijn moeten een tweecijferig of een zevencijferig nummer onthouden. De eerste groep kiest daarna vaker voor een gezond hapje (bijvoorbeeld fruit), de tweede groep – die een hogere cognitieve belasting ervaart – kiest vaker voor een ongezonder hapje (bijvoorbeeld taart).

Ook het vermogen om logisch te redeneren en het kortetermijngeheugen worden minder als de omstandigheden moeilijk zijn. En mentale schaarste leidt ertoe dat mensen zich meer op de korte termijn gaan richten en minder op de lange termijn.

Onderzoek onder deelnemers aan het Supplemental Nutrition Assistance Program (SNAP) laat zien dat zij aan het eind van de maand – als het geld opraakt – gemiddeld 70 minuten korter slapen dan aan het begin van de maand.

Effectiviteit van interventies

Het succes van een interventie hangt er onder meer van af of mensen voor wie ze bedoeld zijn zich aanmelden én of ze het volhouden. Juist mensen die leiden onder de cognitieve belasting van schaarste zullen eerder geneigd zijn om af te haken. De onderzoekers nemen een aantal concrete interventies onder de loep en doen aanbevelingen om de effectiviteit te vergroten:

- Zorg dat mensen die in aanmerking komen voor belastingteruggave deze automatisch krijgen. Geef mensen hun belastingteruggave in één keer terug, in plaats van gespreid. Een groot bedrag ineens vergroot de kans dat mensen een deel hiervan opzij zetten als buffer;

- Gebruik belastinggegevens om te bepalen of mensen in aanmerking komen voor andere voorzieningen. Meld ze hiervoor automatisch aan, met de mogelijkheid om zich af te melden.
- Zorg ervoor dat mensen automatisch een buffertje opbouwen voor tegenvallers. Ze houden dan meer van hun cognitieve capaciteiten over om hun leven en financiën op langere termijn op orde te houden.

Conclusie

Bij het opzetten van interventies gericht op arme mensen is het belangrijk om te bedenken dat zij – juist vanwege hun armoede – beperkte cognitieve capaciteiten hebben. Daardoor bereik je de groep waarvoor deze interventies bedoeld zijn beter en is de kans van slagen veel groter. Beleidsmakers zouden er goed aan doen om te zorgen dat deelname aan zulke programma's zo weinig mogelijk vergt van de cognitieve capaciteiten van deelnemers. Of ze juist helpt om stress en cognitieve belasting te verkleinen.

1. DOEL VAN HET ONDERZOEK

Op een rij zetten wat bekend is over de relatie tussen armoede en financiële instabiliteit enerzijds, en gedrag van mensen anderzijds.

2. OPMERKELIJK

Armoede is vaak niet het gevolg, maar de oorzaak van foute beslissingen.

3. NUT

Om de effectiviteit van interventies te vergroten is het van belang om stil te staan bij de effecten van schaarste op de cognitieve capaciteiten van mensen.

4. BELANGRIJKSTE BEVINDING

Armoede en financiële instabiliteit zorgen voor minder cognitieve capaciteiten, meer kortetermijngerichtheid en minder zelfcontrole.